

Accountantsverslag controle 2019 Gemeente Leudal

Gemeente Leudal
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 3008
6093 ZG Heythuysen

's-Hertogenbosch, 7 juli 2020

Referentie: A00390/003/EK/hv

Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019

Geachte raad,

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019 van Gemeente Leudal. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 2 augustus 2019 met kenmerk A00390/003/EK/RS/ns. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van Gemeente Leudal.

De conceptversies van dit verslag zijn besproken en afgestemd met de ambtelijke organisatie, het managementteam en uw portefeuillehouder Financiën. De uitkomsten van onze controle zijn daarnaast toegelicht in de raadsvergadering van 30 juni 2020.

Ons accountantsverslag bestaat uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 zijn de belangrijkste waarnemingen en overwegingen opgenomen naar aanleiding van onze controle. In hoofdstuk 2 rapporteren wij over onze bevindingen ten aanzien van de WNT en SiSa. In hoofdstuk 3 geven wij onze visie over de kwaliteit van uw interne beheersing.

Wij danken u voor het vertrouwen dat u het afgelopen jaar in ons als uw externe accountant heeft gesteld. Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden. Ondanks dat we vanwege de omstandigheden de controle op afstand hebben moeten verrichten, zijn wij van mening dat we vanwege de goede samenwerking met elkaar toch tot een gedegen controle zijn gekomen.

Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,
Q-Concepts Accountancy B.V.

drs. E.E.T.M. Kalnenek RA

Inhoudsopgave

1. De jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld	4		
De jaarrekeningcontrole is afgerond – wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt ten aanzien van de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid	4		
Tijdens onze controle hebben wij enkele gecorrigeerde en ongecorrigeerde fouten en onzekerheden geconstateerd	4		
U houdt grip op de verantwoording in het kader van het Sociaal Domein – bestedingen Jeugd, WMO en PGB's zijn rechtmatig verantwoord in de jaarrekening.	4		
Onze controleverschillen samengevat	5		
Het BBV en het door de raad vastgestelde normenkader worden nageleefd	5		
Het begrotingscriterium is nageleefd	6		
De door Gemeente Leudal gemaakte schattingen in de jaarrekening zijn aanvaardbaar	6		
Onze bevindingen ten aanzien van uw grondexploitaties	7		
Financiële kerngegevens zijn toereikend toegelicht	8		
Verantwoording Beleidsindicatoren	8		
Overzicht taakvelden	8		
		Toepassing notitie overhead van de Commissie BBV	8
		Geen aanwijzingen van materiële fraude tijdens onze controle geconstateerd	8
		Q-Concepts Accountancy heeft onafhankelijkheid tijdens controle gewaarborgd	9
		2. Overige bevindingen	10
		WNT-verantwoording 2019 voldoet aan de eraan gestelde eisen; aandacht voor aspecten van interne beheersing	10
		Geen fouten of onzekerheden geconstateerd in de SiSa-verantwoording	11
		3. Onze visie op uw interne beheersing	12
		Onze visie op uw interne beheersing - opvolging bevindingen 2019 en voorgaande jaren	12
		Onze bevindingen naar aanleiding van de IT-audit	12
		De Collegeverklaring ENSIA 2019 is nog onderhanden – aandachtspunten uit het verleden worden opgepakt	12
		De voortgang ten aanzien van de rechtmatigheidsverklaring	12
		4. Bijlage A – opvolging interim-bevindingen	14

1. De jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekeningcontrole is afgerond – wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt ten aanzien van de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2019 van gemeente Leudal afgerond. Op basis van onze controlewerkzaamheden en de beperkte controlebevindingen hebben wij een goedkeurende verklaring verstrekt ten aanzien van de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. Wij hebben onze controleverklaring gedateerd op 7 juli 2020.

Tijdens onze controle hebben wij enkele gecorrigeerde en ongecorrigeerde fouten en onzekerheden geconstateerd

De tijdens de controle 2019 gehanteerde controletolerantie voor fouten bedraagt € 954.000 en voor onzekerheden € 2.863.000. De controletolerantie is berekend op basis van 1% (voor fouten) c.q. 3% (voor onzekerheden) van de totale lasten inclusief dotatie aan de reserves conform de jaarrekening 2019. Onze rapporteringstolerantie bedraagt € 95.000.

Bijbehorende kerncijfers (x € 1.000) van de jaarrekening betreffen:

(x €1.000)	2019	2018
Balanstotaal	143.461	148.026
Eigen vermogen	63.402	68.814
Totale lasten (incl. dotaties aan reserves)	96.228	90.833
Resultaat	-/- 868	1.480

Ongecorrigeerde verschillen

Getrouwheid

De reservering inzake nog te betalen planmatig onderhoud is voor een bedrag ad € 344.000 te hoog weergegeven.

Rechtmatigheid

Tijdens onze controle hebben wij een tweetal rechtmatigheidsfouten geconstateerd ten aanzien van het niet voldoen aan de Europese Aanbestedingsregels. Deze heeft betrekking op de bestedingen ten aanzien van inhuur derden/advieswerkzaamheden en diensten met betrekking tot inzameling oud papier. In totaal is hiermee een bedrag

ad € 223.000 gemoeid. Dit bedrag is lager dan onze materialiteit voor fouten, waardoor deze geen invloed heeft op de strekking van onze controleverklaring.

Daarnaast wordt de hierboven gerapporteerde getrouwheidsfout eveneens aangemerkt als rechtmatigheidsfout, waardoor het totaal aan ongecorrigeerde verschillen voor getrouwheid uitkomt op € 567.000. Dit bedrag blijft onder onze goedkeuringstolerantie.

Gecorrigeerde verschillen

Tijdens onze controle is sprake geweest van de volgende cijfermatige correcties:

- Een herrubricering van crediteuren met een debetsaldo naar de post debiteuren overheid ad € 191.000;
- Een herrubricering van overige vorderingen naar vorderingen op openbare lichamen ad € 1.485.000;
- Toevoegen vergelijkende cijfers in de WNT-verantwoording.

U houdt grip op de verantwoording in het kader van het Sociaal Domein – bestedingen Jeugd, WMO en PGB's zijn rechtmatig verantwoord in de jaarrekening.

U heeft bijzondere aandacht besteed aan de verantwoording van de bestedingen in het kader van het Sociaal Domein. De door u verrichte werkzaamheden in dit kader leiden ertoe dat wij enkele zeer beperkte fouten en onzekerheden rapporteren ten aanzien van de verantwoorde bestedingen binnen het Sociaal Domein. Hieronder hebben wij een opsomming van de werkzaamheden opgenomen en onze conclusies daarbij.

Er is sprake van beperkte onzekerheden ten aanzien van de WMO

De werkzaamheden ten aanzien van de WMO-bestedingen bestonden uit louter gegevensgerichte werkzaamheden, te weten:

- Detailcontrole op clientdossiers ter bepaling van het recht op zorg en juistheid van de kosten;
- Aansluiting verantwoorde WMO-bestedingen in de financiële administratie met de subadministratie;
- Aansluiting financiële administratie met productieverantwoordingen / controleverklaringen / bestuursverklaringen van individuele WMO zorgaanbieders Begeleiding en Hulp bij het huishouden. Deze werkzaamheden leveren een onzekerheid op van € 153.605. Dit betreffen bestedingen bij zorgaanbieders waar geen controleverklaring bij de productieverantwoording was verstrekt ofwel een bestuursverklaring is ontvangen. Deze onzekerheid nemen wij mee in onze foutenevaluatie.

Er is sprake van beperkte onzekerheden ten aanzien van de Jeugd-bestedingen

Ook de werkzaamheden ten aanzien van de Jeugd-bestedingen waren primair gegevensgericht van aard. Deze bestonden uit procesgerichte en gegevensgerichte werkzaamheden, te weten:

- Aansluiting verantwoorde Jeugd-bestedingen in financiële administratie met subadministratie;
- Review van de werkzaamheden van Deloitte m.b.t. de Jeugd-verantwoording Midden-Limburg. Deze werkzaamheden zijn gebaseerd op het Controleprotocol centrumregeling Jeugdzorg Midden-Limburg en onze controle-instructies die wij in dit kader aan Deloitte hebben verstuurd;
- Aansluiting maken tussen de financiële administratie en productie-verantwoordingen, voorzien van controleverklaringen dan wel bestuursverklaringen van individuele Jeugdzorgaanbieders. Deze werkzaamheden leiden tot een onzekerheid van € 311.557. Dit laatste betreffen bestedingen bij zorgaanbieders waar geen controleverklaring bij de productieverantwoording was ontvangen dan wel een bestuursverklaring was ontvangen. Conform de voor dit doel opgestelde notitie van de SDO heeft gemeente Leudal aanvullende werkzaamheden verricht ten aanzien van de prestatielevering van die bestedingen, waar het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) de verwijzer is. Uit deze werkzaamheden komen geen bijzonderheden naar voren. Wij hebben het recht op zorg alsmede de feitelijke levering van zorg, waarbij het CJG de verwijzer is, in voldoende mate kunnen vaststellen. Met deze werkzaamheden is de onzekerheid teruggebracht tot € 190.050. Dit bedrag nemen wij mee in onze analyse van fouten en onzekerheden.

Geen fouten en onzekerheden meer ten aanzien van de verantwoorde PGB lasten

Wij hebben kennis genomen van de verantwoordingen van de SVB inzake de zogenaamde "Trekingsrechten PGB" (WMO en Jeugdwet). Hierin doet de SVB een uitspraak over de bevindingen van de interne accountantsdienst van de SVB ten aanzien van de fouten in de verrichte controles rondom de PGB's. Door de SVB zijn slechts beperkte fouten geconstateerd. In tegenstelling tot voorgaande jaren is in 2019 gebleken dat gemeenten en hun accountants kunnen steunen op deze verantwoordingen van de SVB, waardoor de PGB-lasten over 2019 niet als onzeker behoeven te worden aangemerkt. Additionele werkzaamheden ten aanzien van de prestatielevering zijn hierdoor niet noodzakelijk.

Onze controleverschillen samengevat

Vanuit deze controleverschillen kunnen wij het volgende totaaloverzicht samenstellen:

Aard van de fout / onzekerheid	Financiële omvang fout / onzekerheid	Rechtmatigheid en/of getrouwheid
Reservering te hoog weergegeven (Fout)	€ 334.000	Rechtmatigheid en getrouwheid
Onrechtmatige aanbestedingen (Fout)	€ 223.000	Rechtmatigheid
Totaal fouten	€ 557.000	Controletolerantie fouten € 954.000
WMO-bestedingen (Onzekerheid)	€ 153.605	Rechtmatigheid
Jeugd-bestedingen (Onzekerheid)	€ 190.050	Rechtmatigheid en getrouwheid
Totaal onzekerheden	€ 343.655	Controletolerantie onzekerheden € 2.862.000

Het BBV en het door de raad vastgestelde normenkader worden nageleefd

De jaarrekening is opgesteld door Gemeente Leudal in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld; en
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die u heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2019 aanvaardbaar zijn.

In het BBV is niet voorgeschreven dat in de jaarrekening ook de vergelijkende cijfers over voorgaande jaar moeten worden opgenomen. U neemt naar aanleiding van onze aanbeveling in het accountantsverslag 2018 wel vrijwillig de vergelijkende cijfers over

2018 op in het overzicht baten en lasten. Naar ons inzicht verhoogt dit de vergelijkbaarheid en leesbaarheid van de jaarrekening.

Daarnaast concluderen wij dat Gemeente Leudal het door de gemeenteraad d.d. 5 november 2019 goedgekeurde normenkader heeft nageleefd.

Het begrotingscriterium is nageleefd

Het begrotingscriterium wordt nader uitgewerkt in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Hierin wordt gesteld dat begrotingsoverschrijdingen in principe altijd onrechtmatig zijn, maar dat deze niet altijd meegenomen dienen te worden in het oordeel van de accountant. Dit geldt bijvoorbeeld voor de overschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct eraan gerelateerde opbrengsten en overschrijdingen bij opneideregelingen.

De totale werkelijke lasten na bestemming over 2019 bedragen € 96,2 miljoen tegenover begrote lasten na wijziging van € 93,4 miljoen. De werkelijke baten na bestemming over 2019 bedragen € 95,4 miljoen tegenover € 93,4 miljoen begrote baten na wijziging.

Kijkend naar de lastenoverschrijdingen per programma, merken we op dat binnen alle programma's behoudens "P01 – Veilige gemeente", "P02 – Onderwijs", "P03 – Gezondheidsbevordering" en "P05 – Sport en cultuur" sprake is van een begrotingsoverschrijding. De grootste overschrijdingen zijn zichtbaar binnen de programma's "P04 – Woon- werk- en leefklimaat", "P06 – Jeugdzorg" en "P07 – Participatie".

Voor een nadere uiteenzetting van de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijzigingen wordt verwezen naar de hoofdstukken "Financiële hoofdlijn" en "Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid" en de uitwerking van de diverse programma's. In deze hoofdstukken wordt enkel een verklaring opgenomen van de begrotingsoverschrijdingen. Hierbij wordt geen uitspraak gedaan over het voldoen aan het begrotingscriterium, overeenkomstig het Controleprotocol. Wij bevelen aan om vanaf 2020 deze analyse expliciet op te nemen in uw jaarrekening.

De door Gemeente Leudal gemaakte schattingen in de jaarrekening zijn aanvaardbaar

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het college belangrijke schattingen aangaande de verslaggeving toe te passen en toe te lichten. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2019 beoordeeld en hebben geconcludeerd dat deze zijn gebaseerd op consistente toepassing van uitgangspunten en aannames.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering, waarbij de aanvaardbare bandbreedte, gebaseerd op materialiteitsoverwegingen er als volgt uit ziet:

 =controleverschil
  =voorzichtig
  = evenwichtig
  = optimistisch
  =controleverschil

Belangrijkste schattingen	Oordeel	Toelichting en argumentatie
Waardering en afschrijvingen materiele vaste activa		We hebben vastgesteld dat Gemeente Leudal haar nota activabeleid heeft nageleefd. Er zijn daarnaast geen indicaties op bijzondere waardevermindering van materiele vaste activa. Gemeente Leudal heeft daarnaast geen voormalige "Niet in exploitatie genomen gronden", waarvan per einde 2019 de marktwaarde opnieuw bepaald dient te worden.
Vastgoed		De waardering van het vastgoed hebben wij getoetst aan de notitie Waardering vastgoed van de Commissie BBV. Op basis hiervan hebben wij ons gericht op die aspecten die volgens deze notitie de waardering van vastgoed sterk beïnvloeden, namelijk: vastgoed bestemd voor verkoop, leegstand en vastgoed met een wijziging van maatschappelijke naar een bedrijfseconomische functie. Wij hebben hieromtrent geen uitzonderingen geconstateerd.
Waardering financiële vaste activa		In 2019 heeft u de verwerkingswijze rondom de financiële vaste activa en in het bijzonder de beleggingen, consistent toegepast. Omwille hiervan achten wij de waardering van de financiële vaste activa in de jaarrekening 2019 als evenwichtig.
Waardering debiteuren		Debiteuren zijn juist gewaardeerd in de jaarrekening. De omvang van de voorzieningen voor oninbaar geachte debiteuren is op een consistente wijze bepaald.
Grondexploitaties		Bij het actualiseren van de grondexploitaties worden door het college schattingen gemaakt met betrekking tot variabelen als de gehanteerde rekenrente, indexatie, wijziging in begrote kosten en opbrengsten, programmering en de waardering. Deze parameters zijn ten behoeve van het opmaken van de jaarrekening geactualiseerd. We stemmen in met de gehanteerde parameters.

	Ultimo 2019 is een verliesvoorziening, evenals over 2018, niet noodzakelijk geacht door Gemeente Leudal. In het accountantsverslag 2018 merkten wij op dat de exploitatieberekening van project Ittervoort IV uitkwam op een verwacht negatief resultaat van € 54.000, waardoor het vormen van een verliesvoorziening noodzakelijk zou zijn. Gezien de beperkte impact hiervan in relatie tot onze materialiteit, hebben wij destijds geen correctievoorstel opgenomen hieromtrent. In 2019 wordt het verwachte resultaat van Ittervoort IV becijferd op € 490.000 positief. Hierdoor is het vormen van een verliesvoorziening niet noodzakelijk. Het beleid ten aanzien van (tussentijdse) resultaatbepaling typeren wij als voorzichtig. Bij het opmaken van de jaarrekening is een winstneming ter hoogte van € 286.000 (Kapittelstraat) en een verlies ter hoogte van € 195.000 (Leudalplein) bekend. Beide effecten zijn niet geboekt in de jaarrekening 2019. De reden voor het niet nemen van resultaat in 2020 is gelegen in het feit dat de overdracht van de gronden Kapittelstraat plaats heeft gevonden in 2020. De reden voor het niet nemen van het verlies op het project Leudalplein is gelegen in het feit dat nog niet formeel besloten is omtrent de overboeking naar de materiele vaste activa en als gevolg daarvan de waardering van de grond. Door de afwaardering in 2020 te verwerken, kan gelijktijdig de dekking uit de reserve grondexploitaties worden geboekt. Daarnaast is sprake van enkele andere grondexploitaties met een verwacht positief resultaat. Uit voorzichtigheid wordt niet tussentijds winst genomen. Als gevolg van bovenstaande typeren wij de schattingen ten aanzien van de grondexploitaties binnen gemeente Leudal als voorzichtig. De risico's binnen de grondexploitaties worden becijferd op € 2.312.000. De reserve grondexploitaties ter hoogte van € 2.221.000 dient ter dekking van deze ingeschatte risico's. Deze reserve is toereikend onderbouwd en lijkt voldoende om mogelijke tegenvallers binnen de grondexploitaties in de toekomst op te kunnen vangen.

		Voor een nadere uiteenzetting ten aanzien van de grondexploitaties verwijzen wij naar de volgende paragraaf.
Voorzieningen	▲	Aan alle voorzieningen liggen actuele beheer-/onderhoudsplannen ten grondslag. De voorzieningen zijn juist gevormd en toereikend onderbouwd.
Fiscale positie	▲	Op basis van een uitgebreide inventarisatie van alle gemeentelijke activiteiten is gebleken dat Gemeente Leudal ten aanzien van de grondexploitaties VpB-plichtig is. In 2019 is sprake van een VpB-bate ad € 69.000.

Onze bevindingen ten aanzien van uw grondexploitaties

Actualisatie grondexploitaties

De grondexploitaties van Gemeente Leudal zijn door het college geactualiseerd op basis van gedegen interne analyses. Actualisatie door de raad geschiedt bij vaststelling van de jaarrekening.

Risicovolle exploitaties / projecten nader beschouwd

In de vorige paragraaf hebben wij geconcludeerd dat uw grondexploitaties voorzichtig zijn gewaardeerd op basis van de voorhanden zijnde gegevens en gehanteerde uitgangspunten. Wij benadrukken echter dat er diverse risico's in de verschillende projecten schuilen, die op korte termijn een impact kunnen hebben op waardering. Hierbij merken we wel op dat de risico's overall kleiner worden. In voorgaande jaren hebben wij u specifiek geïnformeerd ten aanzien van de meest in het oog springende projecten Ittervoort IV (bedrijventerrein) en Bevelanden (woningbouw). Hieronder geven wij een korte update van de huidige status van deze projecten.

Bevelanden: De boekwaarde van project Bevelanden is in 2018 al aanzienlijk gedaald, van € 1.004.000 positieve boekwaarde naar een negatieve boekwaarde van € 409.000. Vanwege een verkoop van een perceel binnen het project is de boekwaarde verder gedaald naar € 479.000 negatief.

De kostendekkendheid van dit project blijft onder druk staan vanwege het overschot aan bouwplannen binnen Gemeente Leudal. De exploitatie sluit met een verwacht batig saldo van € 133.000 (betreft contante waarde van verwachte positieve resultaat ad € 146.000 in 2023). Ten opzichte van de jaarrekening 2018 betekent dit een verbetering van het verwachte resultaat, aangezien het batige saldo in 2018 nog € 44.000 bedroeg. De nog te verwachten gronduitgiften, te realiseren in de komende boekjaren, bedragen

nog € 538.000. Gezien de recente verkopen lijkt dit haalbaar. De eventuele effecten van de Coronacrisis zijn hierin nog niet doorgerekend.

Het is de inschatting van Gemeente Leudal dat op basis van huidige ontwikkelingen en voortgang het project conform exploitatieopzet gerealiseerd kan worden (met een beperkt batig saldo).

Ittervoort 4: Binnen deze exploitatie zijn positieve ontwikkelingen zichtbaar. Initieel bedroeg de totale voorraad grond 126.000 m², die vanwege maatwerkinvulling niet volledig inzetbaar bleek. Nadat in eerste instantie concreet geïnteresseerde partijen afhaakten, kwam de winstgevendheid van het project onder druk te staan. De totaal uitgeefbare grond is teruggebracht tot zo'n 85.000 m². De rest betreft openbaar groen/buffer of krijgt een agrarische bestemming. In 2019 is een nieuwe kostenraming opgesteld door een externe partij in overleg met de gemeente.

De interesse in het project is in 2019/2020 aangetrokken. In 2020 komt het bestemmingsplan in procedure en het streven is de koopovereenkomsten af te sluiten met de kandidaat-kopers. De verkopen schuiven weliswaar door naar 2021, maar vanwege een verwachte gemiddelde grondprijs van € 101 per m² (2018: € 85 m²) stijgt de resultaatverwachting naar € 490.000 positief, daar waar in 2018 nog een negatief resultaat werd verwacht van € 54.000.

Ook in deze berekening is nog geen rekening gehouden met eventuele negatieve effecten van de Coronacrisis. Gemeente Leudal volgt de ontwikkelingen binnen dit project op de voet. Om eventuele risico's op te vangen is binnen de reserve grondexploitaties een bedrag geormerkt voor dit project.

Toepassing Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019 van Commissie BBV

Zoals reeds opgenomen in bovengenoemde paragraaf inzake schattingen, typeren wij de waardering van de grondexploitaties binnen Gemeente Leudal als voorzichtig. De reden hiervoor is met name gelegen in het niet realiseren van tussentijdse winstneming op basis van de zogenaamde "Percentage of Completion"-methode, zoals omschreven in deze BBV-notitie.

Faciliterend grondbeleid

Conform voornoemde notitie dienen vanaf 2019 vorderingen uit hoofde van het faciliterend grondbeleid te worden verantwoord onder de overige vorderingen in de jaarrekening en niet meer onder de voorraden, zoals gemeente Leudal dit in de jaarrekening heeft verwerkt. Wij adviseren om de totale boekwaarde van de betreffende projecten ad € 172.000 te herrubriceren naar de overige vorderingen.

Financiële kerngegevens zijn toereikend toegelicht

We hebben vastgesteld dat de financiële kerngegevens juist zijn toegelicht in de jaarrekening, overeenkomstig de Ministeriële Regeling Kengetallen van het Ministerie van BZK.

Verantwoording Beleidsindicatoren

Vanaf boekjaar 2017 dient elke gemeente de realisatie van de door het Rijk geformuleerde Beleidsindicatoren, conform de Regeling Beleidsindicatoren, toe te lichten in de jaarrekening. De accountant dient ten minste de deugdelijke totstandkoming van deze indicatoren vast te stellen.

Gemeente Leudal heeft ervoor gekozen om alleen de verplichte beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en de jaarrekening 2019.

Naar aanleiding van verrichte werkzaamheden concluderen dat de verplichte beleidsindicatoren juist zijn verantwoord in de jaarrekening 2019 van Gemeente Leudal.

Overzicht taakvelden

Het overzicht baten en lasten taakvelden is opgenomen als bijlage bij jaarrekening. Dit is eveneens een verplichting vanaf 2017. Het format voldoet aan het voorgeschreven format. Het overzicht baten en lasten is juist weergegeven in de jaarrekening.

Toepassing notitie overhead van de Commissie BBV

Als gevolg van het in gewijzigde BBV dient elke gemeente inzicht te geven aan de werkelijke overheadkosten binnen de gemeente. Overhead omvat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren in ieder geval leidinggevenden in het primair proces, de ondersteuning vanuit de afdeling bedrijfsvoering op de "PIOFACH" functies (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting) en overige kosten niet toe te delen aan de taakvelden in het primaire proces. Met deze definitie sluit Gemeente Leudal aan op de definitie volgens de notitie Overhead van de Commissie BBV.

Geen aanwijzingen van materiële fraude tijdens onze controle geconstateerd

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en opsporen van fraude en onregelmatigheden berust bij het college van burgemeester en wethouders van gemeente Leudal. In haar toezichthoudende rol is de gemeenteraad er verantwoordelijk voor dat het college van burgemeester en wethouders adequate procedures volgt en dat passende maatregelen worden genomen als dat nodig is.

Als uw accountant hebben we de verantwoordelijkheid om frauderisico's te identificeren, voor zover deze risico's tot een materiële fout in de jaarrekening kunnen leiden. Wij hebben geen concrete aanwijzingen van materiële fraude geconstateerd tijdens de controle met betrekking tot boekjaar 2019. Daarnaast heeft u aan ons geen melding gemaakt van door u geconstateerde fraudegevallen.

Q-Concepts Accountancy heeft onafhankelijkheid tijdens controle gewaarborgd

Conform onze beroeps- en gedragsregels dient een accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden onafhankelijk te zijn van zijn cliënt. Deze regels hebben zowel betrekking op de soort dienstverlening als de persoon die de dienstverlening uitvoert. De regels zijn daarnaast afhankelijk van de omvang en de soort klant. Q-Concepts heeft deze regels ook geïncorporeerd in haar beleid en bedrijfsvoering.

Wij hebben gedurende het jaar geen onafhankelijkheidsissues geconstateerd en bevestigen dat we deze onafhankelijkheidsvereisten hebben nageleefd. Op het tijdstip van het schrijven van dit accountantsverslag hebben wij inmiddels 340 uur besteed aan de jaarrekeningcontrole 2019 van Gemeente Leudal. Deze uren zijn hoger dan de begrote 300 uur; en dat terwijl de controle van het sociaal domein nog afgerond dient te worden. Als reden voor de overschrijding merken wij aan:

- Controle op afstand vanwege de Coronacrisis leidt per definitie tot een meer inefficiënte controle. In overleg met u hebben wij er toch voor gekozen om de jaareindecontrole te starten conform afspraak;
- De gewijzigde aanpak van de nieuwe accountant van gemeente Roermond ten aanzien van de Jeugd-bestedingen (ZIN) leidt bij gemeente Leudal tot een aanvullende controle op de prestatielevering;
- Het aantal SiSa-regelingen is verhoogd. Van deze nieuwe regelingen is de Specifieke uitkering sport aan te merken als complex en omvangrijk.

2. Overige bevindingen

WNT-verantwoording 2019 voldoet aan de eraan gestelde eisen; aandacht voor aspecten van interne beheersing

Het Controleprotocol WNT 2019 bevat slechts beperkte wijzigingen ten opzichte van het Controleprotocol WNT 2018. De volgende aspecten van de WNT hebben een effect op uw bedrijfsvoering:

- Met ingang van 1 januari 2018 is het voor alle WNT-instellingen verplicht de WNT-verantwoording openbaar toegankelijk op internet te publiceren voor een periode van tenminste zeven jaar. De gegevens moeten vrij en kosteloos toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn;
- Het algemeen bezoldigingsmaximum voor 2019 (tevens geldend voor Gemeente Leudal) is verhoogd van € 189.000 naar € 194.000;
- Het maximum uurtarief voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking, hetgeen overigens niet van toepassing is op Gemeente Leudal, bedraagt in 2019 € 197 en bedroeg in kalenderjaar 2018 € 182;
- Vanaf 1 januari 2018 is het begrip 'gewezen topfunctionaris' en daarmee de afzonderlijke publicatieplicht voor deze categorie vervallen. Vanaf 2018 gelden voor deze personen de normale regels voor niet-topfunctionarissen ('Overige functionarissen');
- Voor topfunctionarissen die hun topfunctie op of na 1 januari 2018 gestart zijn, geldt een nieuwe regel: Als de topfunctie twaalf maanden of meer is vervuld en aansluitend wordt bij dezelfde WNT-instelling een niet-topfunctie vervuld, dan blijft voor de WNT deze functionaris nog vier jaar lang als topfunctionaris aangemerkt (gevolg: normering en volledige publicatie). Voor functionarissen die de topfunctie al vóór 1 januari 2018 vervulden, of de topfunctie voor minder dan 12 maanden hebben vervuld, gelden na beëindiging van die topfunctie voor de WNT de algemene regels voor niet-topfunctionarissen (publicatie op functie indien bezoldiging hoger is dan algemeen bezoldigingsmaximum).
- De gemeente dient inzicht te hebben in het totaal van alle bezoldigingen van alle dienstverbanden van de van toepassing zijnde topfunctionarissen. De bezoldiging van alle dienstverbanden samen mag niet hoger zijn dan het wettelijk bezoldigingsmaximum;

- Indien een persoon bij méér dan één WNT-instelling een topfunctie anders dan als toezichthouder vervult, dient met ingang van de verantwoording over 2018 te worden vermeld bij welke andere instellingen ook een (niet-toezichthoudende) topfunctie wordt vervuld. Als op of na 1 januari 2019 een topfunctie wordt aangegeven mag de gezamenlijke bezoldiging bij de WNT-instelling niet hoger zijn dan het algemeen bezoldigingsmaximum (€ 194.000) dan wel een voor één van de dienstbetrekkingen van toepassing zijnde hogere bezoldigingsmaximum.

Bovengenoemde wijzigingen hebben naar onze inschatting een beperkte impact op Gemeente Leudal gehad. De belangrijkste wijzigingen naar aanleiding van het Controleprotocol 2017, die ook voor 2019 van toepassing blijven, hebben wat ons betreft een grotere impact op de interne beheersing van Gemeente Leudal. De instelling dient namelijk te beschikken over maatregelen van AO/IB rondom de naleving van de WNT, zoals:

- Een aantoonbare controle door de instellingen of (nieuwe) contracten met topfunctionarissen voldoen aan de WNT en passen binnen de van toepassing zijnde bezoldigingsmaxima;
- Bij ontslagvergoedingen of afvloeiingsregelingen een aantoonbare controle door de instelling of deze voldoet aan de WNT en past binnen het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum;
- Een andere functionaris, niet zijnde topfunctionaris, controleert ten minste een maal per jaar of de werkelijke bezoldiging/ontslagvergoeding van de topfunctionarissen in overeenstemming is met de overeengekomen afspraken en de van toepassing zijnde maxima;
- De instelling beschikt per topfunctionaris over een overzicht van gedane betalingen aan de ontvangsten van deze functionaris gedurende het kalenderjaar, zowel via de salarisadministratie als anderzijds (bijvoorbeeld via de crediteurenadministratie).

Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat Gemeente Leudal de voornoemde aantoonbare interne beheersingsmaatregelen deels heeft geïmplementeerd. Bovengenoemde informatie is niet op elk moment voorhanden en wordt in de praktijk aangeleverd als onderdeel van de jaarrekeningcontrole. Overigens merken wij op dat de aanlevering van de controle-informatie ten behoeve van de WNT-verantwoording dit jaar op zeer adequate wijze heeft plaatsgevonden.

Op basis van de controle van de WNT-verantwoording concluderen wij dat de WNT-verantwoording 2019 van Gemeente Leudal, zoals deze is opgenomen in de jaarrekening 2019, voldoet aan de eraan te stellen eisen.

Geen fouten of onzekerheden geconstateerd in de SiSa-verantwoording

Wij hebben de SiSa-verantwoording gecontroleerd met inachtneming van de specifieke instructies die door de Rijksoverheid zijn vastgelegd in de “Nota verwachtingen accountantscontrole 2019”. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (“Bado”) gelden voor de SiSa andere, zwaardere rapporteringstoleranties dan u als raad in uw controleprotocol hebt opgenomen. Dit stelt ministeries in staat om de toegekende specifieke uitkeringen vast te kunnen stellen. Wij hebben bij onze controle van de SiSa-verantwoording bij de jaarrekening 2019 geen fouten of onzekerheden geconstateerd. Hieronder hebben wij onze bevindingentabel opgenomen.

Naam specifieke uitkering		Fout / Onzekerheid	Financiële omvang fout / onzekerheid	Toelichting
C1	Regeling Reductie Energiegebruik	n.v.t	€ 0	n.v.t
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	n.v.t	€ 0	n.v.t
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	n.v.t	€ 0	n.v.t
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	n.v.t	€ 0	n.v.t
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019	n.v.t	€ 0	n.v.t
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen_gemeentedeel 2019	n.v.t	€ 0	n.v.t
H4	Specifieke uitkering Sport	n.v.t	€ 0	n.v.t

3. Onze visie op uw interne beheersing

Onze visie op uw interne beheersing - opvolging bevindingen 2019 en voorgaande jaren

Wij zijn van mening dat het huidige niveau van uw interne beheersing gedegen is ingericht en hiermee een getrouwe en rechtmatige jaarrekening bewerkstelligt. U heeft voldoende interne beheersingsmaatregelen in de processen (in de lijn) ingericht om een betrouwbare gegevensverwerking te waarborgen. Voor een uitgebreidere uitwerking van onze visie op uw interne beheersing wordt verwezen naar de reeds verstrekte managementletter.

In voorgaande rapportages (managementletters en accountantsverslagen) hebben wij diverse bevindingen en aanbevelingen aan u gerapporteerd. Deze aanbevelingen worden door u samengevat in een voortgangsrapportage, die ieder kwartaal wordt besproken binnen het managementteam. Hierdoor houdt u als organisatie grip op de aanbevelingen van de accountant.

Van de 11 bevindingen uit voorgaande jaren en onze nieuwe aanbevelingen conform onze managementletter 2019 heeft u er per heden inmiddels 4 opgevolgd. Daarnaast bent u met de overige 7 aanbevelingen gestart met de opvolging ervan. Wij verwijzen naar Bijlage A in hoofdstuk 4 voor de gedetailleerde status van de openstaande bevindingen en aanbevelingen.

Onze bevindingen naar aanleiding van de IT-audit

Artikel 2:393, lid 4 BW vereist dat we een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking voor zover deze relevant is voor de jaarrekeningcontrole. Bij de beoordeling van de geautomatiseerde omgeving hebben wij de betrouwbaarheid en continuïteit gecontroleerd van kritische applicaties (Civision Middelen ofwel CMD) voor de jaarrekeningcontrole inclusief de relevante IT infrastructuur en databases. Hierbij hebben wij gekeken naar de opzet en het bestaan van de IT General Controls.

Het volwassenheidsniveau van interne beheersing bij gemeente Leudal is gemiddeld ten aanzien van de IT General Controls. Binnen de IT-organisatie is ruim voldoende aandacht is voor IT-beleid en procedures. Tijdens de IT-audit 2019 hebben wij ons met name gericht op de opvolging van de reeds in eerdere jaren gerapporteerde bevindingen aan aanbevelingen. Voor de details rondom de opvolging van de IT-bevindingen wordt eveneens verwezen naar hoofdstuk 4 van dit accountantsverslag.

De Collegeverklaring ENSIA 2019 is nog onderhanden – aandachtspunten uit het verleden worden opgepakt

ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit en is een uitvloeisel van de in 2013 door gemeenten omarmde resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'. De verantwoording over informatieveiligheid met ENSIA wordt gedaan door middel van een zelfevaluatie. U dient vanaf begrotingsjaar 2018 verantwoording af te leggen over ENSIA. Dit behelst een verantwoording aan de 'horizontale' (de gemeenteraad) en de 'verticale' (tweedelijns) toezichhouders (de verantwoordelijke ministeries), een en ander conform de Handreiking uitvoering ENSIA verantwoording 2018.

Het verantwoordingsproces ENSIA 2019 is nog onderhanden. De resultaten laten zien dat de aangegeven verbeterpunten van 2018 zijn opgepakt maar nog niet allemaal zijn afgerond. De gemeente Leudal voldoet niet aan alle gestelde normen die gesteld zijn in het kader van het gebruik van DigiD en Suwinet. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de autorisaties.

De scores van de gemeente Leudal voor de basisregistraties BAG, BGT en BRO zijn:

- Voor de BAG scoort Leudal in totaliteit 65% en zit daarmee onder de gestelde norm van 75%;
- Voor de BGT scoort Leudal in totaliteit 87% en zit daarmee boven de gestelde norm van 75%.
- Voor de BRO Leudal scoort in totaliteit 16,7% en zit daarmee onder de gestelde norm van 60%.

Op basis van deze resultaten worden in 2020 diverse verbeterpunten opgepakt.

De voortgang ten aanzien van de rechtmatigheidsverklaring

In navolging van de adviezen van de Commissie Depla werkt het Ministerie van Binnenlandse Zaken, ondersteund door onder andere de VNG en onze beroepsorganisatie NBA, aan de introductie van de "rechtmatigheidsverantwoording". Met deze verantwoording wordt beoogd dat de gemeente verklaart of en in welke mate zij 'in control' is op het gebied van rechtmatigheid. Het verstrekken van een oordeel over de (financiële) rechtmatigheid is nu nog onderdeel van de accountantscontrole. De rechtmatigheidsverantwoording en -verklaring, die afgegeven wordt door het college, voor het eerst in 2021, zal naar alle waarschijnlijkheid in de plaats komen van het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. De accountant zal deze verklaring toetsen en meewegen in zijn getrouwheidsoordeel.

Gemeente Leudal heeft al de nodige voorbereidingen getroffen om vanaf 2021 hieraan te kunnen voldoen. De volgende aspecten zijn reeds opgepakt door de gemeente:

- Bewustwording creëren ten aanzien van dit onderwerp. Om de bewustwording binnen de organisatie breed te creëren, zal een quick scan worden uitgevoerd door een extern bureau.
- Het in kaart brengen van ambities aangaande de rechtmatigheidsverantwoording. Gemeente Leudal is voornemens om de kiezen voor “variant 1” volgens de Notitie van de Commissie BBV hieromtrent, zijnde: “verantwoording gericht op financiële rechtmatigheid en hanteren van wettelijke normen”. De verantwoordingsgrens dient nog bepaald te worden.

De volgende aspecten dienen nog verder uitgewerkt te worden:

- Het Opstellen van een stappenplan conform hetgeen hierover in bovengenoemde notitie is opgenomen (2020 – Fase 1: bewustwordingsfase ; 2020 – Fase 2: bepalen scope en normenkader ; 2021 – Fase 3: proefjaar en vervolgens 2022 – afgeven rechtmatigheidsverantwoording).
- Impact bepalen op de bedrijfsvoering en de verbijzonderde interne controlefunctie.
- De raad informeren via de Commissie Bestuur en Middelen over ambities en voortgang na overleg binnen het college.

4. Bijlage A – opvolging interim-bevindingen

Opvolging bevindingen in managementletter 2019

VIC-functie	Bevinding/aanbeveling Blijvende aandacht voor de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controlefunctie (VIC) als voorportaal voor de accountant en opmaat naar de rechtmatigheidsverklaring, die vanaf boekjaar 2021 verplicht wordt. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart Toelichting De geplande VIC-werkzaamheden over 2019 zijn inmiddels opgevolgd. Gemeente Leudal bereidt zich in breder verband voor op de rechtmatigheidsverantwoording, die vanaf 2021 verplicht wordt. Zie hiertoe ook onze opmerkingen in het vorige hoofdstuk.
Aandacht voor gewijzigde aanpak controle Jeugdverantwoording Midden-Limburg	Bevinding/aanbeveling De verantwoordingssystematiek met betrekking tot de Jeugd Midden-Limburg is op enkele aspecten gewijzigd, waarbij meer verantwoordelijkheid bij de lokale gemeenten en hun accountants komt te liggen. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart Toelichting Additionele werkzaamheden, gericht op de vaststelling van de prestatielevering van bestedingen waar het CJG de verwijzer is, zijn inmiddels verricht en afgerond. Wij bevelen aan om deze werkzaamheden structureel in te bedden in de interne beheersing van Gemeente Leudal.

Verankeren BBV-notities	Bevinding/aanbeveling Het verankeren van BBV-notities in de Financiële Verordening en het normenkader. Vanaf 2019 bijzonder aandacht gevraagd voor de nieuwe Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart Toelichting Uit onze rechtmatigheidscontrole komen geen bevindingen naar voren die duiden op het niet juist toepassen van nieuwe BBV-notities. Voor opmerkingen ten aanzien van de grond-exploitaties wordt verwezen naar hetgeen hierover vermeld in dit accountantsverslag.

Opvolging bevindingen in managementletters en accountantsverslagen 2018 en eerder

Aspect	Bevinding en opvolging
Logische toegangs-beveiliging en gebruikersbeheer van Civision bij in- en uitdiensttreding van personeel	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder - De functioneel applicatiebeheerder van Civision beoordeelt welk rechtenprofiel toegekend dient te worden aan een nieuwe gebruiker en voert deze door in Civision; - Door de diversiteit aan rechtenprofielen bestaat er te weinig inzicht welke rechten gekoppeld zijn aan welke profielen; - Uitdienstformulieren worden niet consequent gehanteerd, waardoor periodieke reviews noodzakelijk zijn om medewerkers uit dienst tijdig te verwijderen van het netwerk en Civision; - Bij mutaties van medewerkers vindt de inrichting van de budgethoudersregeling in de digitale workflow voor autorisatie inkoopfacturen niet tijdig plaats. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart in 2019 Toelichting Het rechtenprofiel in de financiële applicatie is goed ingericht op basis van de budgethoudersregeling. Het MT heeft het projectplan goedgekeurd en budget beschikbaar gesteld om het proces in- door- en uitstroom van medewerkers uit te voeren. In deze aanpak is aandacht voor de autorisaties. Wij vragen nog specifieke aandacht voor het feit dat er medewerkers zijn met zogenaamde ADMIN/super user accounts.

Contractenregister	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder Niet alle contracten zijn opgenomen in de contractenbank. Status aanbeveling 2019 Opgevolgd Toelichting Het vullen van de contractenbank loopt maar blijft een aandachtspunt. Optimalisatie van dit proces draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het beheer en het inzicht van de contractenbank.
Frauderisico-analyse	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder - De frauderisicoanalyse dient u te actualiseren; - Bij het opstellen van de diverse P&C-documenten zichtbaar te refereren aan de frauderisicoanalyse; - De in de frauderisicoanalyse beschreven (interne) beheersingsmaatregelen worden niet 'verbijzonderd' getoetst. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart in 2019 Toelichting Vanaf de begroting 2019 is de frauderisicoanalyse als vast format geïmplementeerd in LIAS (medio september). De gedefinieerde beheersmaatregelen zijn in opgezet ingebed in de organisatie. Wij zullen de werking van deze beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze controle, toetsen tijdens onze interim-controle 2020.

Wet- en regelgeving omtrent de AVG	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder Voldoen aan Wet- en regelgeving omtrent de AVG. Status aanbeveling 2019 Opgevolgd Toelichting Het verwerkingsregister en het monitoren van de voortgang van de aanbevelingen uit de DPIA's wordt gebouwd in LIAS. Het punt kan hier afgevoerd worden omdat de borging van de beheersmaatregelen AVG in de organisatie is gerealiseerd.
Intern uitgevoerde IT-controles	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder Niet zichtbaar vastleggen van de uitgevoerde IT-controles. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart in 2019 Toelichting Dit is opgepakt en de teamleider Services monitort deze werkzaamheden. Dit punt zullen wij tijdens onze IT-audit over boekjaar 2020 toetsen.
Vergelijkende cijfers over voorgaande jaren	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder De vergelijkende cijfers over de voorgaande jaren en daarmee samenhangende belangrijkste verschillen ontbreken momenteel in het overzicht baten en lasten van de jaarrekening. Op het moment dat deze worden toegevoegd, verbetert dit de vergelijkbaarheid en leesbaarheid van de jaarrekening. Status aanbeveling 2019 Opgevolgd Toelichting Vergelijkende cijfers zijn opgenomen in de jaarrekening 2019.

Rentelasten	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder Gezien het verwachte negatieve resultaat wordt aanbevolen de jaarlijkse rentelasten te verantwoorden in de exploitatie in plaats van te activeren op de grondexploitaties. Status aanbeveling 2019 Opgevolgd Toelichting Deze bevinding is opgevolgd.
WNT	Bevinding/aanbeveling managementletter 2018 en eerder Zorg dat op ieder moment de informatie beschikbaar is ten behoeve van de naleving van de WNT. Status aanbeveling 2019 Opvolging gestart in 2019 Toelichting Deze bevinding dient nog opgepakt te worden.